

۵۰ نکته کاربردی برای توسعه حرفه‌ای معلمان زبان انگلیسی

نویسنده: جک سی. ریچاردز

مترجم: اسماعیل حیدری کیا

این کتاب ترجمه‌ای است از:

Jack C. Richards' ۵۰ Tips for Teacher Development

© Cambridge University Press ۲۰۱۷

انتشارات آوای نور

تهران-۱۳۹۸

سرشناسه	: ریچاردز، جک کرافت، ۱۹۴۳ - م.
عنوان و نام پدیدآور	: Richards, Jack Croft ۵۰ نکته کاربردی برای توسعه حرفه‌ای معلمان زبان انگلیسی/ نویسنده جک‌سی. ریچاردز؛ مترجم اسماعیل حیدری‌کیا؛ ویراستار ادبی سمیرا فتحعلی‌آشتیانی.
مشخصات نشر	: تهران: آوای نور، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۸۴ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۵۲۵-۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: عنوان اصلی: . Jack C. Richards' ۵۰ tips for teacher development, c ۲۰۱۸
عنوان گسترده	: پنجاه نکته کاربردی برای توسعه حرفه‌ای معلمان زبان انگلیسی.
موضوع	: تربیت معلم
موضوع	: Teachers -- Training of
موضوع	: موفقیت شغلی
موضوع	: Career development
موضوع	: زبان انگلیسی -- راهنمای آموزشی
موضوع	: English language -- Study and teaching
شناسه افزوده	: حیدری‌کیا، اسماعیل، ۱۳۶۵-، مترجم
شناسه افزوده	: فتحعلی‌آشتیانی، سمیرا، ۱۳۵۹-، ویراستار
رده بندی کنگره	: ۱۷۰۷LB
رده بندی دیویی	: ۷۱۱/۳۷۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نشانی: تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهید وحید
نظری، پلاک ۹۹، طبقه دوم تلفن: ۶ و ۶۶۹۶۷۳۵۵ شماره: ۶۶۴۸۰۸۸۲

۵۰ نکته کاربردی برای توسعه حرفه‌ای معلمان زبان انگلیسی

نویسنده: جک سی. ریچاردز

مترجم: اسماعیل حیدری کیا

ویراستار ادبی: سمیرا فتحعلی آشتیانی

ناشر: انتشارات آوای نور

صفحه آرا: منیرالسادات حسینی

چاپ: اول ۱۳۹۸

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۵۲۵-۰۰

کلیه حقوق مادی و معنوی برای ناشر محفوظ است. قیمت ۳۳۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

پیشگفتار مترجم ۷

مقدمه نویسنده ۱۱

توسعه حرفه‌ای خود را بررسی کنید

۱. برای توسعه حرفه‌ای خود اهدافی را برنامه‌ریزی کنید ۱۴

۲. توسعه حرفه‌ای‌تان را بررسی کنید ۱۷

۳. تغییرات تدریستان را بررسی کنید ۲۰

نحوه تدریستان را پیدا کنید

۴. از گزارش‌های درسی برای نظارت بر تدریستان استفاده کنید ۲۴

۵. تدریستان را مشاهده کنید یا به آن گوش دهید ۲۶

۶. تدریس یکدیگر را مشاهده کنید ۲۹

۷. پرونده کاری داشته باشید ۳۲

۸. دفتر گزارش کار داشته باشید ۳۵

ماهیت درس‌ها را مشاهده کنید

۹. طرح‌های درس را برای برنامه‌های درسی بررسی کنید ۴۰

۱۰. ویژگی‌های درس مؤثر را مشخص کنید ۴۳

۱۱. یک فرم مشاهده درس طراحی کنید ۴۶

اطلاعات بیشتری درباره زبان آموزانتان کسب کنید

۱۲. نیازهای یادگیری دانش‌آموزانتان را شناسایی کنید ۵۰

۱۳. درک از آموزش و یادگیری را بررسی کنید ۵۳

۱۴. نمونه‌هایی از کار دانش‌آموزان را مطالعه نمایید ۵۶

۱۵. از رویدادهای مهم بیاموزید ۵۹

زبان استفاده شده در تدریس را بررسی کنید

۱۶. دقت کنید که چگونه از سؤال‌ها استفاده می‌کنید..... ۶۴
۱۷. دقت کنید که چگونه بازخورد می‌دهید..... ۶۷
۱۸. برای بررسی زبان کلاس از متن‌های درس استفاده کنید..... ۷۰

در تفکر انتقادی شرکت کنید

۱۹. نحوه شرکت در تفکر انتقادی را بیاموزید..... ۷۴
۲۰. در حل مسئله گروهی شرکت کنید..... ۷۷
۲۱. از فیلم‌ها یا نوشته‌های داستان برای بررسی آموزش استفاده نمایید..... ۸۰
۲۲. سعی کنید کار متفاوتی انجام دهید..... ۸۳

حوزه دانشتان را گسترش دهید

۲۳. گروهی برای روحوانی تشکیل دهید..... ۸۸
۲۴. از یک متخصص بیاموزید..... ۹۱
۲۵. به انجمن معلمان زبان انگلیسی بپیوندید..... ۹۴
۲۶. در کنفرانس شرکت کنید..... ۹۷

مهارت‌های پژوهشی خود را توسعه دهید

۲۷. روش بررسی کتاب درسی را بیاموزید..... ۱۰۲
۲۸. اقدام پژوهی انجام دهید..... ۱۰۵
۲۹. پژوهش تکراری انجام دهید..... ۱۰۸
۳۰. در پژوهش درسی شرکت کنید..... ۱۱۱

مهارت‌های آموزشی خود را گسترش دهید

۳۱. فعالیت‌های کلاسی را تجربه کنید..... ۱۱۴
۳۲. فیلم‌های آموزشی ببینید..... ۱۱۷
۳۳. برای توسعه مشارکت معلم از ویکی‌ها استفاده کنید..... ۱۲۰
۳۴. در کلاس‌های آموزشی کوتاه‌مدت شرکت کنید..... ۱۲۳

۳۵. خلاقیت داشته باشید..... ۱۲۶

بر تدریس خود نظارت کنید

۳۶. برای بررسی تدریس از چارچوب‌های داستانی استفاده کنید..... ۱۳۰

۳۷. از نگارش داستانی استفاده نمایید..... ۱۳۳

۳۸. بر زمان گفتار خود نظارت کنید..... ۱۳۶

۳۹. بر منطقه عملیات نظارت نمایید..... ۱۳۹

۴۰. برای بررسی آموزش و یادگیری از مطالعه مصداقی استفاده کنید..... ۱۴۲

فرهنگ توسعه حرفه‌ای سازمانی ایجاد کنید

۴۱. برای توسعه معلم فرهنگ‌سازی کنید..... ۱۴۶

۴۲. بیشترین بهره را از جلسه‌ها ببرید..... ۱۴۹

۴۳. برای برگزاری کارگاه آموزشی برنامه‌ریزی کنید..... ۱۵۲

۴۴. صندوق پیشنهادها نصب کنید..... ۱۵۵

دانش و مهارت‌هایتان را به اشتراک بگذارید

۴۵. به انجمن بحث و گفت‌وگوی آنلاین بپیوندید..... ۱۶۰

۴۶. سخنرانی کنید..... ۱۶۳

۴۷. برای مجله یا نشریه آنلاین، مطلب بنویسید..... ۱۶۶

۴۸. مشاور شوید..... ۱۶۹

۴۹. با همکاران تدریس گروهی کنید..... ۱۷۲

۵۰. از طریق «مربیگری همکار» بیاموزید..... ۱۷۵

پیشگفتار مترجم

آیا تا به حال در جایگاه و مقام معلم، به توسعه حرفه‌ای خود فکر کرده‌اید؟ همه ما معلم‌ها ممکن است این عبارت‌های پرسشی را به زبان بیاوریم: «چگونه فعالیت‌ها را برای زبان‌آموزان جذاب‌تر کنم؟»، «چگونه یادگیری را برای زبان‌آموزان تأثیرگذارتر کنم؟»، «آیا نحوه بازخورد من در قبال زبان‌آموزان صحیح بوده؟»، «از چه مواد آموزشی در کلاس استفاده کنم؟»، «چقدر دانش خود را در حوزه تخصصی‌ام افزایش داده‌ام؟»، «آیا به اندازه کافی در کارگاه‌های آموزشی یا دوره‌های ضمن خدمت تخصصی شرکت کرده‌ام؟» بی‌تردید معلمان تازه‌کار و باتجربه در ابتدای کارشان به این مسائل فکر کرده‌اند.

توسعه حرفه‌ای برای هرکسی لازم است؛ روش‌ها نیز مانند اطلاعات آموزشی جدید مدام به‌روز می‌شود و تغییر می‌کند. تحصیلات و تجربه به‌تنهایی برای حرفه ما کافی نیست. همه ما نیاز داریم در زمینه کاری‌مان پیشرفت کنیم و باید مهارت‌های جدیدی بیاموزیم. توسعه حرفه‌ای برای موفقیت آموزشی خیلی مهم است و به ما کمک می‌کند تصمیمات ویژه‌ای در کلاس بگیریم و روشی را که به آن فکر می‌کنیم و در موقعیت‌های ویژه با آن کلنجار می‌رویم، بررسی کنیم.

توسعه حرفه‌ای معلم مانند سفری مادام‌العمر برای یادگیری است. سفری که در زندگی حرفه‌ای هر معلمی پیوسته جریان دارد و موجب افزایش مهارت‌ها، دانش‌ها و نگرش‌های او می‌شود. این یادگیری مداوم کم‌کم عملکرد معلم را در کلاس ارتقا می‌دهد و باعث می‌شود در مواجهه با مسائل و مشکلات کلاس و برای رفع و حل آن‌ها تصمیم درست و اخلاقی بگیرد.

این کتاب را یکی از همکارانم در یکی از کلاس‌های ضمن خدمت به من معرفی کرد و پس از چند روز، تصمیم گرفتم آن را ترجمه کنم. هدفم از ترجمه این بود که معلمان آموزش زبان نکته‌های ارزشمند آن را به‌کارگیرند و با کوله‌باری از تجربه و دانش در کلاس‌ها حضور پیدا کنند.

نویسنده کتاب در بسیاری از نکته‌ها واژه‌های «reflect» و «reflection» را به‌کاربرده است؛ این واژه‌ها به معنای تأمل و اندیشیدن است و نشان می‌دهد که تأمل و اندیشیدن

هسته اصلی فرایند توسعه حرفه ای معلمان است. تأمل یا اندیشیدن، نگاه نزدیک و انتقادی به اتفاق‌های کلاس و بازنگری تجربه‌ای است که رخ داده و گذشته است. این تأمل‌های پیوسته و مادام‌العمر در زندگی حرفه‌ای معلمان موجب پیشرفت و توسعه حرفه‌ای آن‌ها می‌شود.

این کتاب، ۵۰ نکته و روش عملی برای آموزش زبان به صورت حرفه‌ای را در اختیار معلمان قرار می‌دهد. این روش‌ها طیف وسیعی از فعالیت‌ها را دربرمی‌گیرد که می‌توان به صورت جداگانه یا یکپارچه آن‌ها را به کار گرفت.

این نکته‌ها عبارت‌اند از: نظارت بر خود و کلاس همکاران، نوشتن مجله‌ها، انجمن‌های آنلاین، پژوهش کلاسی، پژوهش‌های عملی، تدریس گروهی، مشارکت در «تفکر انتقادی»^۱، حل مسئله گروهی، گسترش دانش در حوزه خود، بررسی درس‌ها، بازبینی و مرور مواد آموزشی، مشاوره، اقدام‌پژوهی و مربیگری همکار، گروه‌های مطالعه و کارگاه‌های آموزشی.

ممکن است نکته‌های ارائه‌شده کافی نباشد؛ اما در حدی است که شما را به اندیشیدن وادارد. پس از پایان هر نکته، نویسنده برای اینکه اطلاعات بیشتری در اختیارتان بگذارد، منابعی را معرفی کرده است.

در نگارش اصلی کتاب، هر نکته در قالب درس‌های دو صفحه‌ای ارائه‌شده است که به نوبه خود برای انجام فعالیت در مراحل گام به گام، بسیار منطقی و اصولی است. در حقیقت، رسالت این کتاب ایجاد مبنایی برای معلمان زبان انگلیسی در راستای بررسی وضعیت کنونی آموزش حرفه‌ای و توسعه و اجرای اهداف شغلی آن‌هاست. این نکته‌ها برای معلمان تازه‌کار و مبتدی بسیار سودمند خواهد بود.

نویسنده در مقدمه به روان و غیرفنی بودن کتاب اشاره کرده است. من هم در حد توانم عبارت‌هایی را برای شفاف‌سازی مطالب به اصل متن اضافه کرده‌ام؛ اما ترجمه بعضی از کلمه‌ها و اصطلاح‌ها دشوار بود. برای مثال، اصطلاح «Thread» به معنای رشته یا نخ است؛ اما معادل آن در حوزه آموزش‌های آنلاین «موضوع یا تاپیک» است. تلاش کرده‌ام برای شفاف‌سازی بیشتر، شما را به توضیحات پانویس ارجاع دهم.

^۱ Critical reflection

دو واژه «learner» و «student» در این کتاب بسیار فراوان به کاررفته است. برای این دو واژه چندین معادل در زبان فارسی داریم: دانش آموز، شاگرد، دانشجو، زبان آموز، فراگیر و... البته وقتی منظور ما بافت کلاس باشد، عبارت «بچه‌ها» هم به کار می‌رود. همین موضوع باعث شد کلمه «زبان آموز» را برای بافتی به کار ببرم که منظورش کسی است که مشغول یادگیری زبان است و «دانش آموز» کسی که مشغول یادگیری است و در برابر معلم قرار می‌گیرد.

نویسنده در متن اصلی کتاب عبارت‌هایی مانند «به فلان نکته مراجعه کنید» یا «برای اطلاعات بیشتر فلان نکته‌ها را ببینید» را به کار برده است که من در ترجمه به جای این عبارت‌ها، علامت «<» را گذاشتم و به معنای مراجعه به آن نکته است.

خیلی خوشحال و خرسندم که توفیق ترجمه این اثر را پیدا کردم. امیدوارم خوانندگان کتاب از نکته‌های ارزشمند آن نهایت بهره را ببرند و نتیجه مثبتی برای آن‌ها به ارمغان بیاورد. در صورت وجود هر کم و کاستی، پذیرای انتقاد همکاران عزیزم هستم. در آخر از خانم سمیرا فتحعلی آشتیانی سپاسگزارم که در بازبینی و ویرایش نهایی کتاب به بنده کمک کردند تا ترجمه‌ای تقریباً روان را تقدیم خوانندگان محترم کنم. همچنین، از همسر عزیزم قدردانی می‌کنم که مشوق اصلی من برای ترجمه این اثر بود.

اسماعیل حیدری‌کیا

تیر ۱۳۹۸

مقدمه نویسنده

چرا این کتاب را نوشتم؟

این کتاب را برای معلمان زبان، مدیران و سایر کسانی نوشته‌ام که علاقه‌مند به گسترش برنامه‌ها در مسیر توسعه حرفه‌ای هستند. این کتاب دربردارنده راهکارهایی است که می‌توانید به صورت فردی یا گروهی از آن‌ها استفاده کنید و بر جنبه‌های گوناگون توسعه حرفه‌ای تمرکز نمایید. هر نکته به فعالیتی اشاره دارد که بعضی از جنبه‌های توسعه معلم را تسهیل می‌کند. هدف هر نکته، منطق و روش‌های انجام فعالیت بیان شده است.

چرا این کتاب؟ حرفه تدریس زبان، معلمانی دارد که در مراحل گوناگون توسعه حرفه‌ای خود هستند. رشته آموزش زبان نیز بسیار پویاست و معلمان اغلب به من می‌گویند همگام بودن با تغییرات برایشان دشوار است. در نتیجه، همه ما برای همگام‌سازی دانش و مهارت‌های حرفه‌ای خود، به فرصت‌های پیوسته و منظمی نیاز داریم و به همین دلیل، توسعه حرفه‌ای نقش مهمی دارد.

در سال‌های اخیر، نیاز به آموزش مداوم معلم، موضوع تکراری محافل آموزش زبان بوده است و در نشست‌ها و کارگاه‌های آموزشی خیلی درباره اهمیت طرح‌های رهبری معلم مانند اقدام‌پژوهی، آموزش توأم با تفکر و تدریس گروهی صحبت می‌کنیم.

فرصت‌های توسعه حرفه‌ای هم برای توسعه بلندمدت معلمان اهمیت بسیاری دارد و هم برای موفقیت بلندمدت مدرسه‌ها و سازمان‌هایی که در آن‌ها کار می‌کنیم. باوجوداین، نیاز به بازسازی مداوم دانش‌ها و مهارت‌های حرفه‌ای نشان نمی‌دهد که معلمان آموزش ضعیفی دیده‌اند؛ بلکه فقط این واقعیت را نشان می‌دهد که همه آنچه معلمان باید بدانند، در سطح تربیت معلم به آن‌ها ارائه نمی‌شود و این واقعیت که پایه دانش آموزش زبان به‌طور پیوسته تغییر می‌کند. درعین حال، توسعه معلم فرایندی زمان‌بر است نه فرایندی رویدادی که با آموزش رسمی یا تحصیلات تکمیلی آغاز شود و پایان یابد.

برای موفقیت در اغلب فعالیت‌هایی که در این کتاب آورده‌ام، به همکاری فعال مدیران برنامه و دیگران در مدرسه یا سازمان‌های وابسته نیاز داریم. باوجوداین، بسیاری از آن‌ها را می‌توان از طریق تلاش‌های فردی معلم انجام داد. البته نکته‌هایی را برای هر دو رویکرد آورده‌ام.

نکته‌های مطرح شده در این کتاب دربردارنده طیف گسترده‌ای از فعالیت‌هایی است که می‌توانید از آن‌ها برای برنامه‌ریزی و مدیریت جنبه‌های توسعه حرفه‌ای خود استفاده کنید. این فعالیت‌ها حاصل سال‌ها تجربه در زمینه کارکردن با معلمان در مراحل گوناگون توسعه حرفه‌ای است. این نکته‌ها به جنبه‌های اصلی توسعه معلم، مسائلی از جمله ارزیابی نیازها و اهداف، پژوهش در آموزش و یادگیری، افزایش دانش و مهارت‌ها و گسترش دانش حرفه‌ای اشاره می‌کند.

این نکته‌ها موردعلاقه معلمان و کادر مدرسه است که در حمایت از توسعه معلم نقش بسزایی دارند. هدف از ارائه این نکته‌ها، طرح ایده‌هایی برای تمرین معلمان، به‌ویژه کسانی که به تازگی آموزش زبان را شروع کرده‌اند و نیز معلمان باتجربه، ناظران و دیگرانی است که به ترویج فرهنگ توسعه حرفه‌ای در مدرسه‌ها یا مؤسسه‌های خود علاقه‌مند هستند. هر نکته به روشی ساده و غیرفنی بیان می‌شود، درباره اهداف و شیوه‌های اجرای هر فعالیت بحث می‌شود و مسائل یا مشکلاتی که ممکن است در زمان استفاده با آن‌ها مواجه شویم، ارائه شده است.

جک سی. ریچاردز

۲۰۱۷